

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus X. Ob quas causas restitutio potest differri, aut penitus omitti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

ARTICVLVS DECIMVS.

Ob quas causas restitutio potest differri, aut penitus omitti?

380. **R**egula Universalissima, ac Verissima est ex Scoto: quoties creditor, aut rei Dominus debet esse rationabiliter contentus, ut restitutio differatur, aut omitatur, ea differri potest, aut omitti.

Infero primò excusare impotentiam non modo Phycam, sed etiam moralem, id est talem, cum qua non potest fieri restitutio absque summa difficultate, ut si debitor nequeat restituere sine graviore suo, aut suorum damno, quare non solum extrema sed etiam gravis necessitas facit licitam dilationem restitutionis (nisi creditor sit in pari necessitate, & res debita sit sub eius Dominio, tunc enim melior est Domini conditio) Lessl. 2. c. 16. n. 15, ut si propter restitutionem esset vendenda res pretiosa cum gravi damno, licet non incurrat gravem necessitatem E. g. per amissionem status Gormaz Disp. 17. n. 384. ampliatis licet damnum, quod times ex restitutione, esset in eo præcisè, quod spoles te rebus alicujus debitis, vel in eo quod cessaret lucrum, quod ex re aliena perciperes verum lucrum etiam notabile cessans reportandum ex re aliena non justificare dilationem restitutionis merito negat Molin. Disp. 754. n. 2. vers. quando detrimentum &c. non enim est damnum in rebus proprium Disp. 21. n. 15.

381. Infero secundò esse justam

dilationem restitutionis ob probabile periculum notabilis damni in bonis altioris ordinis in se, aut in suis, nempe bonis animæ, ut si uxor, aut filia se prostituere, vel ipse debitor desperaret aut si restituendo veniret in suspicionem criminis, aut periclitaretur de amittenda fama (sed huic consultitur per confessarium monet autem Molina, ut debitor exigat per confessarium à creditore Chirographum, quo testetur se accepisse debitum tacito debitoris nomine, expresso vero creditoris) ut si adultera genuit spurium ex occulto adulterio, de quo vide n. 112.

Infero tertio debitor licitè differt restitutionem, si ex hac incurreret gravem necessitatem E. g. misere vitam toleraret, aut statu justè acquisito excideret, Ita plerique at Molin. cit. à versu quando autem aliquis &c. censet quidem id probabile quando debitor inculpabiliter ad eam impotentiam devenit: tunc enim retinere justè potest solum necessaria ad parçè vivendum juxta suum statum & reservando simul, unde paulatim lucrari, ac restituere valeat, si creditor non æquale aut paulò minus damnum dilatione non patietur; si autem culpabiliter factus est impotens, obligat statim ad integram restitutionem, licet neque ægrè & parcissimè vivere posset in suo statu, sed ab eo omnino deci-

C c c 2

den

dendum foret, etsi debita non sint ex delicto, nisi spes sit, quod paulatim restituendo omnia etiam damna lucri ex dilatione cessantis solvere posset. Sed Lugo *Disp. 21. à n. 10.* tantum rigorem merito rejicit. Imò etiam necessitas minor gravi etiam in bonis fortunæ excusat à presenti restitutione, ut si debitor ex restitutione non sit excisurus statu justè possesso, pateretur tamen jacturam, quando cogere vendere v. g. domum multò minoris, quam valeat, sic etiam vir nobilis cogi non potest ad restitutionem, si deberet se privare omni familiaritate, equis, abstinere à consortio sui familiarium, aut civis primarius exercere artem Mechanicam sibi insuetam: hi tamen, & similes debent sibi subtrahere quantum possunt intra limites decentiæ statûs, ut sensim restituant.

Dixi si statu justè acquisito excideret, nam injustè promorus ad statum, officium E. g. fraude, furtis, vel rapinis, debet restituere cum jactura statûs &c. hoc enim non est excidere statu suo, sed ad priorem sibi debitum redire, ergo debet totum reddere etiam ad mendicitatem retentis solùm necessarijs ad sublevandam extremam necessitatem, nisi periculum infamiæ excuset: Unde advertit Lessius *n. 29.* Si debitor habeatur passim pro viro probò, etsi statum suum modo illicito comparavit, attamen non obligare illico mutare, si repentinâ mutatione nempe integrâ simultaneâ restitutione se infamaret de fraudibus suis, tunc enim posset sensim restituere, quia fama est ordinis altioris. Extende dictam obligationem debitoris iniqui ad ejusdem hæredes, nisi bonâ fide caperint possidere statum suum: Tamb, *L. 8. in Decal. tract. 4. c. 1. § 9. n. 5.*

Infero quartò facilius ob moralem impotentiam differri potest restitutio incertorum ex delicto maximè juxta probabilem sententiam, quod eorum erogatio in pias causas sit tantum ex jure Ecclesiastico (de quo vide *n. 272.*) etsi enim jure naturali sit restitutio necessaria ad salutem, non tamen videtur jure naturali præceptum, ut restitutio incertorum ex delicto fiat determinatè in causas pias, Augustinus *Michel to. 2. Theolog. Canonico Moral. tr. 6. p. 2. fol. 943. n. 10.* ex Laym. *L. 3. tract. 2. c. 12. n. 3.* & idèd facilius potest ad tempus differri solutio, aut per partes præstari, quanto simultanea non potest fieri sine damno statûs justè acquisiti, mitior enim est obligatio radicata in Ecclesiæ præcepto. Vide cit. *Michel n. 11. § 12.* ubi negat contra cit. Laym. Molin. & alios esse probabile, quod si ob paupertatem statûs sibi applicuit, extinguatur obligatio restituendi, Verum cit. Author deberet positivè probare improbabilitatem, quod non facit.

382. Causæ penitus liberantes à restitutione præsentis, & futura. Prima est interitus rei in specie, seu ut Juristæ loquuntur in individuo debita absque culpa ex contractu, aut re accepta tantum obligatæ, secùs debita ex delicto, nisi apud debitorem casu pereat similiter certo peritura apud Dominum per *n. 370.*

Secunda est creditoris expressa aut tacita condonatio spontanea facta à potente condonare extra casus, in quibus condonatio ob jus resistens nihil operatur: spontaneè inquam, quia remissio debiti quovis metu extorta irrita est, proinde magnates non sunt in conscientia

tuti mercatoribus, Opificibus injustè detrahentes in pretio, esto apparenter consentiant in diminutionem solutionis ob desperationem totius justì debiti. Huc spectant simulantes impotentiam solvendi, atque aded à creditoribus exigentes sub pretextu inopiæ remissionem partis debitorum, talis enim remissio fit ex metu amittendi totum Lugo *Disput. 21. n. 49. Vid. n. 44. in fine 46. de tacita condonatione.*

Tertia est compensatio à debitore facta creditori, ad quam duæ sunt necessariæ conditiones: Prima est, ut in eam præsumi debeat, aut possit saltem tacitus creditoris consensus, quod maxime potest contingere in debito ex delicto sine periculo infamiæ non restituendo. Secunda ut debitor dando æquivalens rei debitæ det animo satisfaciendi suæ obligationi: donans enim tantundem, sed immemor debiti, sive ex contractu sive ex delicto non extinguit debitum, nam gratuita donatio opponitur solutioni ex Justitia, Sanch. *L. 1. Moral. c. 13. num. 11. Less. L. 2. c. 37. num. 11. vide aliquam exceptionem apud Laym. L. 3. tract. 2. cap. 12. num. 9.*

Quarta causa est legitima superioris potestas liberantis omnino à debiti solutione, fit autem id multipliciter primò per præscriptionem per dicta à *num. 167.* Secundò per justam Judicis sententiam. Tertio per compositionem à Pontifice, quando debita incerta sunt restituenda: tunc enim Papa potest debitori ad se recurrenti injungendo ei certam quotam statim in pias causas erogandum reliquum debitum totum remittere. De Bulla compositionis hujus vide Lugo

Disput. 21. sect. 7. & breviter Amicum tom. 5. Disput. 41. à n. 43.

Quinta est cessio bonorum, beneficium cessionis est introductum à jure in remedium debitorum incarcerabilium ob impotentiam solvendi, dictum flexible, ac miserabile, ut possint unum ex duobus eligere carcerem, vel cessionem bonorum, ex quibus quantum eorum substantia patitur, satisfiat creditoribus non prodest debitoribus ex delicto, nec dilapidatoribus in fraudem creditorum, De hoc beneficio fusè disputat Haunold. *tract. 2. c. 4. Controvers. 2. ubi n. 445.* ex communi Theologorum notat coactum bonis cedere salvâ conscientia posse occultare necessaria ad tenuem victum secundum statum suum, quia sine victu saltem tenui graviter eger. Duo insuper advertunt Theologi apud Sporer. *tract. 4. in Decal. c. 4. à n. 94.* Primum est talem cessionem in foro conscientia non prodesse, nisi verè sit impotens. Secundum est, quod debitor teneatur in conscientia residuumolvere, si redeat ad pinguiorem sortem.

Sexta est beneficium competentia. Verum hoc non extinguit debitum, sed dat privilegium, ut debitores nequeant conveniri ultra id, quod commodèolvere possunt, unde est relinquenda illis competens sustentatio, competit autem parentibus conventis à liberis, Fratri à Fratrem Germano, Socio à Socio, marito ab uxore repente dorem, & ut habet communior, Nobilibus, ac Illustribus personis, adjiciunt alij redactos ad inopiam sine sua culpa ex casu adverso. Item probabilius Doctoribus juris, Advocatis, Medicis eorumque uxoribus & filijs vid. Haunold. à n. 457.